

V.

Højtideligheder. Prisopgaver.

I. Kongens Fødselsdag.

Løverdagen den 4de Februar holdtes Universitetets sædvanlige aarlige Fest i forestaaende Anledning, i den ny Universitetsbygningens Solennitetsaal. Aarets Rektor, Konferentsraad Verlauff, holdt en latinisk Tale af følgende Indhold:

Efter nogle Vink om Betydningen af akademiske Fester ialmindelighed, bemærkedes, at to regelmæssige Fester fra den ældste Tid af have fundet Sted ved vort Universitet, nemlig den aarlige Reformationsfest, og Højtideligheden i Anledning af Landfaderens Fødselsdag. Sidstnævnte Fest kan i flere Henseender tillægges en særegen Betydning, dels fordi vort Universitets Stiftelse og Vedligeholdelse nærmest kan siges at være udgaaet fra Thronen, dels fordi flere af dets Indretninger og Forandringer skyldes enkelte Kongers Agtelse for Videnskaberne og umiddelbare Indvirkning.

Nærmest ledet ved en dunkel Fornemmelse af et saadant Instituts Vigtighed for Staten og Kirken, udvirkede Christian I. Pavens Tilladelse til at anlægge et fuldstændigt Universitet i Danmark, ligesom Sverrig 2 Aar tidligere havde erholdt Upsalas Højskole. — Hvilke vilde de mulige Følger have blevet, dersom Stiftelsen var bleven lagt, ikke i Kjøbenhavn, men i Lund? — Universitetets kraftfulde, fra den Tid uafbrudte, Virksomhed, begyndte dog først med Reformationens Indførelse under Christian III. Ikke blot theologiske og humanistiske, ogsaa naturvidenskabelige Studier optoges nu i de akademiske Discipliners Kreds. Kongens Raadgivere herved vare Johan Friis, Peder Svave og Bugenhagen. Selv viste han i det Hele megen Interesse for Universitetets Anliggender: han bivaanede dets akademiske Akter og indhentede Konsistoriums Betænkning ved Ansættelse af ny Lærere. Det Tidsrum af to Aarhundreder, der hencandt fra Universitetets Gjenfødsel efter Reformationen indtil Christian VI., har forøvrigt ikke været uafbrudt gunstigt, enten for Staten i det Hele eller for Universitetet. Udelæggende Krige hjemsogte vort Fædreland, som desuden i en lang Periode led af Aristokratiets trykkende Dørvægt. Under saadanne Forhold maatte nødvendigen ogsaa Universitetet lide. Men under denne Periode stiftede dog Kong Frederik II. Kommunitetet, hvortil den første Spire var lagt af hans Fader. Denne Stiftelse udvidedes under de følgende Konger, især Christian IV. og Christian VI. Med Hensyn til dens Virksomhed og Anvendelsen af dens Midler har man rettet sig efter Tidens og Omstændighedernes Forandringer, men dens Vigtighed for Universitetet lige indtil vore Dage kan ikke beregnes. Ogsaa kan Kommunitetet igjen siges at have foranlediget Stiftelsen af Regensen under Christian IV. Denne Konges og hans Efterfølgers, Frederik III.'s, levende Interesse for Naturvidenskaberne skyldes Oprettelsen af den første anatomiske Lærestol, Indretningen af det astronomiske Observatorium og Anlægget af den botaniske Have. Frederik III. havde Universitetet ogsaa at takke for sit første Naturalmuseum og for et nyt Bibliothekstokale. Under denne Konges nærmeste Efterfølgere gik derimod Stiftelsen mere til-

bage end fremad. Regjeringen interesserede sig kun lidet for Videnskaberne; Krige og flere offentlige Ulfker afledede Opmærksomheden fra Højskolen. Enkelte ved Lærdom og Talenter udmærkede Lærere kunde ikke hindre, at det Hele mere og mere geraadede i Forsald. Hertil kom endelig Ildbranden 1728, der tilintetgjorde Universitetets Bygninger, Bibliotheket og det hele øvrige akademiske Apparat.

Christian VI., som besad megen Sands for de boglige Kunster, fortjener i en vis Henseende Navn af Universitetets anden Gjenføder: han søgte at afhjælpe baade dets materielle og videnskabelige Trang. Allerede to Aar efter hans Regjeringsstiltrædelse vare alle de akademiske Bygninger gjenopførte, og samme Aar i hvilket den nye Universitetsbygning indviedes (1732) lagde en ny Universitetsfundats Grunden til en fuldkommen Reform af den hele akademiske Virksomhed. Denne, for sin Tid fortrinlige, Fundats, som hævede mange gamle Misbrug, og paa en hensigtsmæssigere Maade bestemte Forholdet mellem de forskjellige Lærefag, indeholder i det Væsentlige de Grundsætninger paa hvilke vort Universitets senere, tildels endnu bestaaende, Indretning kom til at hvile. I middelbar Forbindelse med denne Reform stod det juridiske Studiums, især den fædrelandske Lovkyndigheds, Opkomst. I fjernere Berørelse med Højskolen stode derimod denne Konges Bestræbelser for det medicinsk-kirurgiske Studiums og de naturvidenskabelige Discipliners Fremme; imidlertid fortjene de dog at mindes med Erkjendtlighed, da derved tildels foranledigedes Stiftelsen af det danske Videnskaberne Selskab.

Men, naar vi have erindret vore fremfarne Kongers personlige Fortjenester af Universitetet, byder Sandhed og Taknemmelighed os især at dvæle ved Frederik VI., hvis lange Regjering betegnes ved saamange følgerige Begivenheder, ved saamange velgjørende, dybt indgribende Forandringer i alle Statsstyrelsens Grene, som ingen Anden af hans Forgængeres. Ogsaa de forskjellige videnskabelige Institutioner i vort Fædreland omfattede hans Bidsksomhed: Universitetsfundatsen har derfor Tid efter anden modtaget saadanne Modifikationer og Forandringer som Videnskaberne Lærv udbrævede. En til Undersøgelse af Universitetets og de lærde Skolers Anliggender nedsat Kommission lagde Planen til Universitetets og Kommunitetets hensigtsmæssigere Bestyrelse og til Inddragelsen af de akademiske Corpora. Denne Kommission gav igjen Anledning til Oprettelsen af den kongelige Direktion for Universitetet og de lærde Skoler i Aaret 1805. Idet vi erkjende det i saa mange Henseender ønskelige og helbringende for begge Institutioner som Oprettelsen af hint Regjeringskollegium medførte, bør det os især med Taknemmelighed at mindes Universitetets sidste Patron, den forevigeede Fyrste ved hvis Forestillinger det kan antages nærmest at være fremkaldt. Blandt saadanne ny og hensigtsmæssige Foranstaltninger som i Tidrummet fra 1805 af have fundet Sted ved Universitetet, og som fortrinligen skyldes vor Konges umiddelbare Villiespyttring eller nærmere Deltagelse, kan nævnes den ny Organisation af Examen Artium; Forandring ved den juridiske Embedsexamen; Bestemmelse af mere passende Regler for Indtrædelsen i det akademiske Senat; Oprettelsen af den polytekniske Lærestalt; det akademiske Borgerstabs militære Organisation. Som en Folge af Kongens personlige Interesse for Universitetets videnskabelige Virksomhed kan ogsaa nævnes det udvidede Omfang af de Discipliner i hvilke det aarligen, ved Kongens Fødselsdag, udsættes akademiske Præopgaver; idet, overensstemmende med den videnskabelige Udviklings Fordringer, blandt hine ogsaa ere optagne Naturhistorie, Experimentalphysik og orientalsk Philologi. Ved nærværende Højtidelighed vare kun fire Præafhandlinger indkomne, over det medicinske, philologiske, historiske og naturhistoriske Spørgsmaal, som alle bleve fremede.

Efter tredive Aars Forløb under Universitetet første Gang den Lykke at kunne fejre Kongens Fødselsdag i sin egen Bygning, skjønt denne Gang ikke med ublandet Jølelse af Glæde og Tilfredshed, formælelt den elskede Konges Eghed, hvoraf man dog ønsker, ligesom man ogsaa tør haabe, at han snart vil blive fuldkommen helbredet. Taleren tilføjede Bønner og Bønner for deres Majestæter Kongen og Dronningen, for deres kongelige Højheder Prinds Christian Frederik med Gemalinde, samt for den øvrige kongelige Familie. Endelig sluttedes Taler med Ytringer af Tak til den kongelige Universitets-Direktion, og med Bønner for Universitetets, dets Læreres og Studerendes Liv.

Taleren oplæste vedkommende Censurers Domme over de 4 Afhandlinger som havde vundet Prisen, og aabnede de forseglede Sedler som indeholdt Forfatterens Navne. Disse vare: til den medicinske Afhandling Adolf Hannover, *Studiosus Medicinæ & Kirurgiæ*, til den historiske Frederik Eginhard Amadeus Schiern, *Studiosus Juris*, til den philologiske Paul Hagerup Tregder, *Studiosus Philologiæ*, og til den naturhistoriske Ludvig Holberg Dlussen, *Kandidatus Philosophiæ*.

Censurerne lode saaledes:

I Medicinen: Ad solvendam quæstionem quam Ordo Medicorum anno proxime elapso proposuit: "exponatur structura gangliorum systematis nervosi, adjuncta epicrisi de variis quæ de usu eorum propositæ sunt sententiis", unus tantum autor nobis commentationem tradidit, his verbis inscriptam: "Quomodo nodus solvitur?" Singularem autoris diligentiam, et rationem qua in explicanda quæstione usus est, non possumus quin admodum laudemus; cumque autor fontes qui literis continentur sano judicio adhibuerit, et ipse res quasdam investigaverit, eum ad docta opera in posterum contexenda ingenii dexteritate præditum, eumque præmio proposito omnino dignum existimamus.

Saxtorph. O. L. Bang. Eschricht. Otto.

I Historien: In quæstionem ex historia anno superiori propositam:

Expositis causis quibus factum est, ut populi Gallici in Asiam minorem immigraverint, ibique in regione quæ ab iis nomen traxit sedes fixerint, describatur hujus regionis natura atque illustrentur horum colonorum res quales erant usque ad annum 25 a. Chr. n., quo terra eorum in formam provinciæ romanæ redacta est, non nisi una nobis oblata est commentatio, quæ, vernaculo sermone scripta, hæc Johannis Mülleri verba in fronte gerit: "Interest incredulum esse, nec nisi critice, plene et distincte origines fataque gentium scribere."

Autor hujus commentationis cum veteres fontes sollicitè investigavit, tum recentioris eruditionis præsidia diligenter adhibuit, in utroque ita versatus, ut non minus judicii solertiam quam studii sedulitatem probaverit. Eorum quæ ad quæstionem explicandam pertinent, nihil intactum reliquit; res bene disposuit et accurate tractavit. Si in ea commentationis parte quæ de rebus Gallorum ante transitum eorum in Asiam agit, longior fuit quam propositi ratio exigeret, et nonnulla non satis clare discrevit; si in posteriori parte quædam, maxime quæ ad statum civitatis Galatorum interiorem attinerent, non penitus excussit, aut minus apte concinnavit, hæc minime obstant, quin autorem et honorifica laude dignum existimemus, et præmio proposito jure ornandum censeamus.

L. Engelstoft.

Verlauff.

Velschov.

I Philologien: Demosthenis orationem adversus Aristocratem ex historia et antiquitatibus Atticis illustrare, quæ materia superiore anno civibus Academicis, qui in philologia de præmio certare vellent, proposita erat, unus aggressus est, tradiditque nobis commentationem inscriptam vetere Demosthenis elogio: Εἰπερ ἴσῃν ζώουην γνώουη, Δημόσθενες, εἶχεσ Οὔποτ' ἀν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἀρης Μακεδών.

Elucent in hoc libello eæ virtutes quas argumenti genus maxime postulabat et admittebat, in rebus colligendis sollers industria et diligens fontium usus, in tractandis et modestia et prudentia atque libertas, in disponendis ordo perspicuus, oratio denique recta, simplex, si paucissimos nævos exceperis, pura et Latina. Sunt in quibus iudicii multiplici usu subacti severitatem desiderarimus; sunt quæ plenius persequenda fuisse putemus, velut de militum mercenariorum apud Græcos illa ætate usu; vellemus etiam, scriptor paullo distinctius recentiores qui easdem res tractarunt commemorasset; nam usum se eorum libris esse et probavit nec dissimulavit. Verum hæc non eam vim habent, ut non adolescenti optimæ spei præmium merito deberi censeamus.

Brøndsted.

F. C. Petersen.

J. N. Madvig.

(Censuren over den naturhistoriske Afhandling har ikke været at tilvejebringe.)

Festprogrammet, forfattet af Professor Dr. Madvig, indeholdt en Række af exegetiske og kritiske Bemærkninger over vanskelige og misforstaaede eller forvanskede Steder i Juvenals Satirer, og slutter sig som Fortsættelse til Forfatterens Program i samme Anledning 1830; det hedder derfor: de locis aliquot Juvenalis disputatio altera (34 pgg. 4to.). Indholdets Valg bestemtes nu, ligesom dengang, ved Forfatterens samtidige Forelæsninger. Til Behandlingen af de enkelte Steder slutte sig almindeligere Sprogbemærkninger, saaledes S. 19—25 en udførlig Undersøgelse om Udtrykket: est tanti, der sædvanlig forklares højest utilstrækkeligt, og saaledes at Forklaringen kun passer til det halve Antal af Steder hvor Udtrykket forekommer, fordi man, som oftere Philologerne ved de gamle Sprog, har villet gennemføre en enkelt Betydning, istedetfor at estervise Betydningens Bevægelse. Forfatteren oplyser, at tanti est oprindeligt sagdes om det Gode der var af saa stor Værdi, at man derfor burde gjøre noget, men efterhaanden, idet man kun fastholdt den almindelige Betegnelse af at der var Grund til en Handling, ogsaa kom til at siges om det Onde der burde udholdes for at opnaae en Hensigt, og at begge Betydninger bestode ved Siden af hinanden, uden klart at skjelnes i de Talendes Bevidsthed; man sagde baade: tanti est vincere, ut (propter id) dolores feras (ferre debeas), og: tanti est dolores ferre, ut vincas. De mere specielle heraf fremgaaende Anvendelser udvikles af Forfatteren, og tvungne og urigtige Forklaringer af enkelte Steder afvises. (Programmet er recenseret i „Zeitschrift für die Alterthumswissenschaft“ 1837, Nr. 104.)

Til Programmet var søjet de for Aaret 1837 udsatte ny Prisopgaver, som vare følgende:

I Theologien. Cum recentiore tempore autoritas librorum N. T. sapius impugnata sit, ut periculum inde fidei et ecclesiæ imminere visum sit, instituaturs disquisitio philosophica, num et quatenus religio et ecclesia Christiana ab authentia vel axiopiastia historica librorum sacrorum N. T. pendeant.

Da det Ny Testaments Bøgers Autoritet i den senere Tid har været Gjensstand for gjentagne Angreb, saa at Troen og Kirken derved syntes at komme i Fare,

forlanges en philosophisk Undersøgelse af det Spørgsmaal, om og hvorvidt den kristelige Religion er betinget ved det Ny Testaments Bøgers Authenti eller historiske Paa- lidelighed.

I Lovkyndigheden. Disquiratur ex fontibus juris ecclesiastici Protestantium, quænam sit differentia inter jura sacrorum et jura circa sacra, quænam sit inter civitatem atque ecclesiam ratio, numque ex his ipsis fontibus norma quædam regiminis ecclesiastici ordinandi constitui queat.

Hvori bestaaer Forskjellen mellem jura sacrorum og jura circa sacra ifølge den protestantiske Kirkerets Kilder? i hvilket Forhold staaer Stat og Kirke til hinanden, og kan der af hine Kilder udledes bestemte Regler for Kirkens Bestyrelse?

I Medicinen. Exponere progressus quos fecere diagnosis, prognosis et therapia morborum pectoralium post inventam stethoscopiam et percussionem.

At udvikle de Fremskridt som Brystsygdommenes Diagnostik, Prognostik og Therapi have gjort siden Stethoskopets og Perkussionens Anvendelse.

I Historien. Quæ a scriptoribus tam orientalium quam occidentalium populorum usque ad exitum seculi undecimi p. C. n. de mari Baltico ejusque accolis tradita sunt, ita examinentur, ut, quantum fieri potest, illustretur tum quod de situ et finibus, de spatio et forma hujus maris cogitaverint, tum quænam ejus insulæ iis cognitæ fuerint, tum denique quinam populi litora ejus orientalia et meridionalia eo usque incoluissent et etiamnum incolerent.

At undersøge de Efterretninger som findes optegnede indtil Udgangen af det ellefte Aarhundrede e. R. F., saavel hos orientalske som occidentalske Folkeslags Skribenter, angaaende Østersøen og dens Kysters Beboere, for saavidt muligt at oplyse, dels hvorledes de have tænkt sig dette Havs Beliggenhed og Grændser, dels Udstrækning og Figur, dels hvilke af dets Der have været dem bekendte, dels endelig, hvilke Folkeslag indtil den Tid havde beboet og endnu beboede dets østlige og sydlige Kyster.

I Philologien. Ex Horatii, Virgilio, Ovidii maxime scriptis exponantur leges et cautiones liberioris verborum collocationis poetis latinis permissæ.

Der ønskes en, fornemmelig af Horatses, Virgils og Ovids Skrifter udledet, Fremstilling af Lovene og Betingelserne for den større Frihed i Ordnes Sammenstilling som kunde indrømmes de latinske Digtere.

I den orientalske Philologi: Eruatur Abrahami historia e diversis Corani locis, ac dein comparetur cum ejusdem historia biblica.

Abrahams Historie samles af de adspredte Steder i Koranen, og sammenlignes derpaa med Bibelens Historie om ham.

I Philosophien. Quæritur, quatenus præcepta Logicæ vulgaris valorem suum in Methaphysica retineant.

Hvorvidt beholde den almindelige Logiks Regler deres Gyldighed i Methaphysiken?

I Æsthetiken. At skildre den nærværende tyske skønne Literaturs Forhold til den foregaaende, og med Exempler deraf at oplyse, om Smagen for det Skønne har gjort Fremskridt eller Tilbagekridt i Tyskland.

I Mathematiken. Historia et analysis exponatur problematis illustrissimi chordarum vibrantium.

At fremstille Historien og Analysen af det berømte Problem af svingende Streng.

I Experimentalphysiken. Doctrinam de calore specifico exponere, et quæ in eadem dubia sunt novæ disquisitioni subijcere.

At fremsætte Læren om Varmefolden (den specifikke Varme), og at underkaste det som deri er usikkert en ny Undersøgelse.

I Naturhistorien. Exponere et exemplis ex propria experientia haustis illustrare vim quam solum, aqua, umbra, aliaque momenta externa, ad varietates plantarum formandas exercent.

At fremstille og ved Exempler af egen Erfaring at opløse den Indflydelse som Jordbunden, Vandet, Skyggen, og andre ydre Forholde have paa at frembringe Afændringer hos Planterne.

(Besvarelsene af denne Opgave blive først at indlevere til 1ste Decbr. 1838.)

II. Rektorstiftet.

Fæsten i Anledning af Rektoratets Overgang fra Konferentsraad Prof. Dr. Philos. Verlauff, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Prof. og Dr. Theologiae Clausen, Ridder af Dannebrog, holdtes paa sædvanlig Maade Lørdagen den 10de Juni. Den fratrædende Rektors Tale var af følgende væsentlige Indhold:

Det er naturligt, at man efter en tilbagelagt længere Bane, i Tiden eller i Nummet, lader Blikket svæve tilbage til Banens første Udspring. Dette kan ogsaa den, som for første og sidste Gang har beklædt en vis Stilling, anvende paa sig selv, og derfor vælger Taleren en Udsigt over det akademiske Rektorats Skjæbne i ældre og nyere Tid til Gjenstand for sin Tale med hvilken han nedlægger sin i det sidst forløbne akademiske Aar bestyrede Funktion.

Universiteterne vare ifølge deres ældste Indretninger Efterligninger dels af det kirkelige dels af det politiske Samfund. Deres indre Forfatning havde baade en monarkisk og aristokratisk Grundform; hvad Tyrkerne vare for Staterne, Bisper og Abbeder for de kirkelige Foreninger, var Rektoren for et Universitet.

Vort Universitet horte ifølge dens ældste Indretning til Middelalderens Højskoler. Ved Rektorembedets Omverling fandt derfor et frit Valg Sted blandt de fire Fakulteter. Uagtet det ved Reformationen erholdt en ny Organisation, indeholder dog Fundatsen af 1539 ingen faste og nøjagtige Bestemmelser om det akademiske Rektorat. Først tredive Aar senere fastsattes de Regler som i det Væsentlige ere fulgte lige til Fundatsen af 1732. Fakulteterne bleve nemlig med Hensyn til det akademiske Rektorat inddelte i 3 Klasser: den theologiske, den juridisk-medicinske, og den filosofiske, blandt hvilke igjen hver Klasse havde 3 rektoraterettigede Medlemmer. Ingen skulde beklæde denne Værdighed i længere Tid end et Aar; det egentlige fri Valg ophørte nu i Virkeligheden og vedblev blot af Navnet. Imidlertid var det af det akademiske Senat selv udkastede Regulativ for Rektoratets Omverling underkastet ulige Fortolkninger; ved Dødsfald forrykkes desuden Rektorens, og Bestemmelsen om det aarlige Rektorstifte kunde, formedelt indtræffende Krig, Pest og andre offentlige Ulykker, ikke altid overholdes. Til sidst fandtes det endog nødvendigt, at det Hele maatte bringes i Orden af en højere Autoritet. I Aaret 1664 fastsattes da Tiden for Rektoratets Overdragelse, i Medhold af hvad der lige fra Universitetets Stiftelse af havde fundet Sted, til Kristi Legemsfæst; Rektors Valg, som det vedblev at kaldes, skulde sanktioneres af Universitetspatronen. Men ogsaa disse Bestemmelser bleve undertiden overtraadte, uden at vi altid kunne indsee Aar-

sagen dertil. Endelig bestemte Universitetsfundatsen af 1732, at Ingen maatte beklæde Rectorværdigheden i længere Tid end et Aar, undtagen under særegne Omstændigheder, som skulde forelægges Kongen og af ham erkjendes gyldige. Disse Bestemmelser gjentoges senere ved Fundatsen af 1788. Smidlertid var Trangen til en anden Indretning af Konsistorium, med Hensyn til de respektive Fakulteters Afgang til Rectoratet endnu steds lige følelig. Denne Trang blev endelig paa en med Fakulteternes gjensidige Forhold og med Tidens Fordringer overensstemmende Maade afhjulpen, da i Aaret 1817 den egl. Universitetsdirektion foranledigede Dannelsen af en ny Rector-Cyklus, ved hvilken det theologiske, juridiske og medicinske Fakultet, for 3 Medlemmer i hvert, erholdt lige Afgang til Rectoratet; men af det philosophiske Fakultet, som det talrigste, skulde de 6 ældste Medlemmer være rektoratberettigede, ligesom ogsaa Rectoratet forblev i dette Fakultet i to paa hinanden følgende Aar. Saaledes kunde da efter disse Bestemmelser ethvert Medlem af Konsistorium, naar han engang havde beklædt denne Post, ordentligvis haabe den igjen efter femten Aars Forløb.

De Højtideligheder hvormed Rectorværdigheden og de til denne hørende Insignier overdroges, svarede til den større eller mindre Betydning der i forskjellige Tidrum tillagdes Rectors Stilling. I henvend to hundrede Aar foregik denne Akt med stor Pomp i Vor Frue Kirke. Under Kjøbenhavns Belejring og endnu længe efter foretoges den derimod i al Stilhed i Konsistoriums Forsamlingsaal. Endelig skænkede den pragtelvende Christian V. 1691 en ny Rectorkappe til Universitetet, og befalede at Rectoratets Overdragelse, til større Højtidelighed, atter skulde finde Sted i Frue Kirke. Men dette varede ikke længere end til Aaret 1709, i hvilket Aar den store nordiske Krig begyndte, da det paa Ny blev vedtaget, at hin akademiske Handling, uden nogen udvortes Højtidelighed, skulde foretages i selve Konsistoriums Forsamlingsaal. Efter 1732, da Universitetet havde erholdt sine ny Bygninger, fandt Rectoratets Overdragelse Sted paa det saakaldte store Auditorium; men den blev dog fra nu af steds, lige indtil vor Tid, betragtet som en blot akademisk Fest.

Rectors Stilling, med Hensyn til hans Ansæelse og Ansvarlighed, var forskjellig efter Tider og Omstændigheder. For Christian VI.'s Tid havde Rector Bestyrelsen over hele Universitetets Gods, forsaavidt dette ikke var tillagt de særegne akademiske Corpora; han præsiderede ved den Jurisdiktion Konsistorium dengang udøvede over de akademiske Borgere, og dem som henhørte under Universitetet. Disse besværlige Forretninger, Vanskeligheden ved, under Sædernes daværende Raahed, at vedligeholde den akademiske Disciplin; endelig: de vanskelige Forhold til Patronen eller selve Regjeringen, der stundom ikke kunde undgaaes, foranledigede, at mangen Professor, naar Rectoratet tilfaldt ham, undflog sig for at modtage det, hvorved da en Anden kom til at bestyre det i flere paa hverandre følgende Aar. Ved Fundatsen af 1732 og ved den forandrede Tidsaand blev Rectors Embede efterhaanden lettet fra de fleste af disse Byrder, og det Tilfælde der i bemeldte Fundats forudsattes som muligt, at Nogen paa Grund af Omstændigheder kunde komme til at bestyre Rectoratet i længere Tid end et Aar, er endnu aldrig indtruffet. En egen Universitets-Kvæstor beskikkedes nu ogsaa blandt Universitetets Lærere; den akademiske Disciplin forbedredes efterhaanden; Konsistorium fritoges 1771 for sin Jurisdiktion. Siden den Tid paaligger det Rector, som hans fornemste Pligt, blot at drage Omsorg for Sagernes Fremme og at vaage over den akademiske Virksomheds regelmæssige Gang. I begge Henseender er Referenten og Sekretæren i Konsistorium hans stadige og paalidelige Vejledere.

Saaledes har det akademiske Rectorat i en lang Række af Aar bestaaet uforandret, og sjelden medført enten overordentlige Forretninger eller Byrder. I det sidstforløbne Aar derimod ere saa betydelige Forandringer i det hele Universitetsvæsen dels iværksatte; dels bebudede, at man kan imødesee en fuldkommen Forandring af det akademiske Senats, sølgelig ogsaa af Rectors, Forhold saavel til Universitetet som til Universitetets Overbestyrelse. Efterat den ny Universitetsbygning er fuldført, har man begyndt paa Indretningen af flere til Stiftelsens Administration og til akademiske Anlæg henhørende Bygninger. Som foranlediget tildels ved disse Foretagender kan ansees den forandrede Bestyrelse af Universitetets økonomiske Forhold. Allerede Grundtjenesten af 1732 fretog selve Konsistorium for Bestyrelsen af disse Anliggender ved Vækkelse af en egen Universitetskvæstor blandt Professorerne, som derfor dispenseredes fra enkelte af hans akademiske Forretninger. Senere beffikkedes ifølge Grundtjenesten af 1788 en særegen Embedsmand udenfor Universitetet, som under Tilsyn af to blandt Konsistoriums Medlemmer valgte Inspectores quæsturæ skulde varetage alt til Universitetets Økonomi henhørende. Men da nu efterhaanden alle akademiske Corpora ere inddragne under Rækestyrelsens Bestyrelse, har man fundet det hensigtsmæssigt at udnævne en egen Universitetskvæstor udenfor det akademiske Lærpersonale. Af ikke ringere Vigtighed var det ved fgl. Resolution fastsatte Normalreglement, der for Fremtiden bestemmer Omfanget af de akademiske Lærefag og de saavel disse som de akademiske Anlæg tillagte Fonds. Ved denne Lejlighed erindres tre betydelige Legater som i det afvigte Aar ere skænkede til Universitetet, nemlig Etatsraad Estrups Gave af 1000 Rbd. til Valkendorfs Kollegium, Dr. og Prof. Vedel-Simonsens Gave af 2200 Rbd. til Universitetsbibliotheket, endelig et i Anledning af Rector ved Aalborg Kathedralskole, Prof. Taubers, Embeds-Jubilæum stiftet Legat for Dmitterede fra bemeldte Skole, som efter sidstnævnte Embedsmands dødelige Afgang skal uddeles af en blandt Dmitterede fra Aalborg Kathedralskole nedsat Komité.

Det sidste akademiske Aar udmærker sig ved to sjeldne Fester: den ene i Anledning af Universitetsbygningens Indvielse, den anden i Anledning af Reformationens tredie Sekularfest. Den sidste fik en højere Betydning derved, at adskillige Universiteter i Tyskland og Sverrig, dels ved assendte Deputerede, dels ved skriftlige Adresser, bevidnede vor Højskole deres Deltagelse og Agtelse. Begge Fester udmærkede sig ogsaa ved den i vort Universitets Aarbøger hidtil ny Foranstaltning, at de forkyndtes ved dansk-skrevne Programmer, og at Talerne holdtes i Modersmaalet.

Flere betydelige Forandringer ved enkelte Dele af vort akademiske Væsen kunne siges i Aarets Løb at være forberedte. Saaledes tør man vente en forandret Organisation af de forberedende akademiske Examina, og et nyt Festreglement. I det afvigte Aar har det akademiske Lærpersonale baade haft Afgang og Tilgang. Det juridiske Fakultet tabte ved Døden dets første Medlem, Dr. og Prof. Juris Konferentsraad Schlegel, Universitetets Senior, berømt ved sin Lærdom, agtet ved sin udstrakte Erfaring i vort Universitets Anliggender, og kort efter Dr. og Prof. P. G. Bang, som kaldtes til en anden, for det Offentlige ej mindre vigtig, Virkekræds. I disses Sted indtraadte som Medlemmer af Konsistorium Prof. J. E. Larsen og Dr. og Prof. A. B. Scheel, af hvilke Sidstnævnte, som Konsistoriums Referendarius, tillige har modtaget Balg som anden Inspector quæsturæ. Begge have de allerede i den korte Tid taget virksom Del i Forhandlinger angaaende flere vigtige Universitetsanliggender. I det medicinske Fakultet har den anatomiske Lærestol faaet en egen Docent i Prof. Stein. Ved Konferentsraad Schlegels Død er dette Fakultets første Medlem, Konferentsraad Sæptorph, bleven Uni-

versitetets Senior, en Mand hvis Retfærdighed, Erfarenhed og virksomme Deltagelse i Konsistoriums Forhandlinger hans Kolleger alle erkjende og ære. Det fortjener at bemærkes, at hundrede og firfjendstyve Aar ere henrundne siden Universitetet havde en Senior af det medicinske Fakultet i Thom. Finke, som opnaaede den højeste Alder nogen Lærer ved vort Universitet endnu har opnaaet. Efter at have udført sin sidste Embedshandling ved at overgive Universitetets Præmiedallier til de fire Studerende hvem disse af Censorerne vare tilkjendte, henvendte Taleren sig til Konsistoriums Referendar, Sekretær og Inspectores quæsturæ, samt til vedkommende Dekaner, med Tak for velvillig Bistand under hans Embedsførelse. Derpaa overgaves Rectorværdigheden med dens Insignier til den tiltrædende Rector. Talen sluttede, paa sædvanlig Maade, med Bøn for Kongen og Kongehuset, samt Ønsker for Universitetets Vel.

Programmet til denne Højtidelighed, ligesom det foregaaende forfattet af Prof. Madvig, indeholdt Bemærkninger og Erindringer om enkelte Punkter af latinisk Grammatik (de locis quibusdam grammaticæ Latinæ admonitiones et observationes, 26 pgg. 4to), nærmest foranlediget ved en tyff Lærds Opfordring til Forfatteren til at meddele ham Berigtigelser til et grammatisk Værk. Den udførligste Bemærkning angaaer Formen for Spørgsmaalsætninger i den fortællende Giengivelse af en Andens Tale (oratio obliqua), et Punkt for hvilket ingen eller aldeles utilfredsstillende Regler vare opstillede. Forf. viser, at der herfor gjelder en ganske simpel og i en meget naturlig Foranledning grundet Lov, ifølge hvilken indikativiske Spørgsmaalsætninger i 1ste og 3die Person gaae over til Akkusativ med Infinitiv, i 2den Person derimod blot til Konjunktiv, og konjunktiviske Spørgsmaalsætninger beholde denne Form, i begge de sidste Tilfælde med Forandring af Tempus. (Quid mereo? = quid se meruisse? Quis fecit? = quem fecisse? Quid fecisti? = quid fecisset? Quis crederet? = quis crederet?) Udviklingen af denne og de følgende Bemærkninger (der ere ialt 6) har givet Anledning til Berigtigelse og Forklaring af adskillige Steder hos de gamle Forfattere. I det sidste Afsnit ordnes det passive Imperativs Former, med Udsettelse af det i Grammatikerne angivne, men aldrig forekommende, hortaminor, og Optagelse af det noget forældede hortamino, efter deres etymologiske Sammenhæng, paa følgende Maade:

Singularis.

Pluralis.

1ste Form	{	2den Person hortare	
		2den og 3die Pers. hortator.	3die Person hortantor
2den Form		2den og 3die Person hortamino.	2den Person hortamini,

og den mærkelige Overgang udhæves hvorved i den første Forms Singularis den 3die Person (hortator smlg. hortatur) tillige fungerer for 2den Person, medens omvendt i den anden Form 2den Persons Endelse (hortamino, svarende til hortamini) tillige gjelder for 3die Person. I Brugten er hortare Præsens, det vil sige den almindelige bydende Form, hortator, hortamino, hortantor Futurum, det er Former for et Bud der fremsættes for en bestemt Tid eller Betingelse; hortamini har begge Betydninger. Saaledes er tillige Forskjellen mellem det saakaldte Præsens og Futurum i Imperativ nøjagtigere angivet.

III. Reformationensfesten.

Ved denne Højtidelighed, som fandt Sted Lørdagen den 6te Novbr., holdtes Talen — der gik ud paa at vise Reformationens velgjørende Virkninger paa Naturvidenskabernes Studium — af Prof. og Dr. Medicinæ Eschricht.

Taleren anførte, at den samtidige Fæstligholdelse af Reformationens Indførelse og Universitetets Grundlægning i Fædrelandet ikke alene kunde kaldes passende fordi begge skete samtidigen og altsaa vare jevnaldrende, men især ogsaa fordi de vare nærbeslægtede, efter som Reformationen var den højere Landsdannelses umiddelbare Frugt, og selv atter den troeste Plejemoder for alle ædlere og friere Ytringer af Landsdannelsen.

Han udviklede derpaa nøjere, at Reformationen i hele dens Aand og Væsen navnlig er Naturvidenskabernes sikreste Beskytterinde.

Reformationens egentlige Betydning mente han nemlig ligger i det Bud: at søge Sandheden fra selve Sandhedens Kilde, men dette Bud indeholder netop alt Naturstudiums evige og urokkelige Grundlov og Grundbetingelse; thi ved Naturstudiet gjelder det netop at have Mod til at see med egne Dine, domme med egen Fornuft, gaae til Undersøgelsen uhibet af forudsattede Meninger. Den Aand der besjælede Luther ved at læse den hellige Skrift, er tillige den der bør besjæle os ved at granske i hin store og hellige Naturens Bog.

Taleren skildrede derpaa den sørgelige Forfatning hvori Naturvidenskaberne befandt sig i det 15de og i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede, da man ansaae det for en Formastelse at afvige fra de Eldres, især fra Galens Meninger, og ikke engang studerede dennes egne Værker, men ikkun hans arabiske Kompilatorer. Han ansaae denne Slaviskhed for en Følge af Lidsaanden; „thi, sagde han, hine Aftadens og Inkvisionens Dage vare ikke skikede til Naturstudiet. Frihed og Fordomsløshed ere dets første, uundoerligste Betingelser. Den overtroiske Slave kan ikke see andet, end hvad der er ham indbildt af gamle Kjærlinger eller befalet ham at see af hans Herrer. I Kildens Risten og Lovets Susen hører han Trolde og Spøgelse, og i et lille uskadeligt og frygtomt Firben seer han en stor Drage med mange Hoveder.“

Taleren omtalte dernæst Lægevidenskabens og især Anatomiens Reformatorer. Leoniceus fra Vicenza anførtes som den første der havde vovet at angribe de i Slutningen af det 15de Aarhundrede almindelig fulgte arabiske Afskrivere af Plinius, der selv kun var en Kompilator af de klassiske græske Forfattere. „Disse Mennesker, saaledes havde Leoniceus skrevet, kjendte aldrig de Planter som de beskrev; de stjal Beskrivelserne udaf deres Forgængere, oversatte dem ganske almindelig forkert, og — ve den Syge hvis arabiske Læge forskrev ham Lægemidler efter dem!“

Efter at have berørt de overordentlige Fremskridt Anatomien gjorde i det 16de Aarhundrede ved Vesal, Eustach, Fabricius, der ikke længere valgte Galen, men selve Naturen til den egentlige Gjenstand for deres Undersøgelser, og anført, at ogsaa Copernicus var samtidig med Luther, og at ogsaa Galileo Galilei tilhørte det 16de Aarhundrede, indrømmede Taleren, at disse Exempler forsaavidt ikke taledes for Reformationens gunstige Indflydelse paa Naturvidenskaberne, som de ingenlunde fortrinsvis tilhørte protestantiske, men tvertimod katolske Lande, især Italien, Katholicismens Centrum.

Men, sagde han, om end Begejstringen for Sandhed og for Reform i et Land fortrinnsvis yttrede sig for de kirkelige Anliggender, i et andet for de videnskabelige, saa maatte den dog fra begge Sider have den vigtigste gjensidige Indflydelse. Exemplet var givet til at fatte Mistro til hvad Menneffer havde udgivet for Sandhed, og var bleven enstemmigen antaget derfor i Aarhundreder, Exemplet var givet, at tilkæmpe sig Udgang til selve Sandhedens Kilde, og til at trodsse menneskelig Overmagt, hvor det gjaldt at forsvare Sandhed mod Løgn og Dvertro, og Sejren i den ene Retning maatte styrke Striden i den anden. Det varede derfor heller ikke længe, førend selv i de langt mindre oplyste nordevropæiske Lande i hvilke Reformationen vandt Sejer, Videnskaberne overhovedet og Naturvidenskaberne isærdeleshed fremblomstrede med en ganske ny og ungdommelig Kraft. Det var snart ikke mere overtroiske Munkes Forkjettringer og Herprocesser som Videnskabsmanden havde at frygte; han behøvede snart kun det Mod der sommer enhver Videnskabsmand, nemlig at rive sig løs fra indgroede Meninger, naar Sagttagelse og sund Fornuft vise dem at være falste. Taleren pegede nu hen paa det protestantiske Europas store Naturforskere: Bartholinerne, Tycho Brahe, Linné, Newton o. s. v. Han anførte, at selv Cuvier maatte kunne nævnes som Protestanternes Formand i Frankrig; men dette Støttepunkt mente Taleren hellere at ville lade falde. Ellers, sagde han, vilde den Omstændighed let tale imod ham, at Frankrig nu for Tiden, skjønt katolsk, dog har nok saa mange Naturforskere som noget protestantisk Land. Men, vedblev han, hverken den ene eller den anden af disse Kjendsgjerninger har stort at betyde. Reformationen har allerede vundet sin store Sejer, og gjort sit fornemste Værk. Pavedømmets Nag er allerede afstyret, ikke alene i de protestantiske Lande, men tildeels ogsaa i de katolske, idetmindste i Frankrig. Det vilde være høist uretfærdigt, om det katolske Frankrigs større Dplysning anførtes imod Reformationens Indflydelse, da det dog er vist, at den for en meget stor Del skyldes den fri Tankeudvikling som Reformationen fremkaldte over hele den dannede Verden.

Taleren gjorde atter opmærksom paa, hvor hellig den Fæst altsaa maatte kaldes der den Dag fejredes, og hvor ønskeligt det maatte være, at den stedse fejredes paa rette Maade, og forklarede dette nøjere saaledes: Den Maade der nu er almen anerkjendt for den eneste sande i Naturvidenskaberne, nemlig den der binder Studiet til Naturen selv, den er — sagde han — ligesaa gammel som det egentlige Studium selv, thi Videnskaben begynder igrunden først med den. Aristoteles, Hippocrates og Galenus studerede paa samme Maade som vi nu anprise. Efterkommerne anerkjende deres Fortjenester i denne Henseende næsten enstemmigen; Galen har aldrig været fejret og laurbærbekrandsset som under Middelsalderen. Men medens man studerede Galen af al Magt, gik det Galenske Studium, nemlig Studiet af Naturen, aldeles tilgrunde. Naturforskerne vare i hine mørke Tider paa samme Afveje som Theologerne. De beundrede de store Mander der til enkelte Tider skjenkedes Menneskeheden, men deres Beundring bestod ikke deri, at de fulgte deres Exempel, eller lode sig lede ved dem den Vej disse havde brudt og anvist dem. Naturen var dem for stor, for ophøjet, næsten kunde man sige det, for sand. Ligesom deres Tilbedelse kun var henvendt paa Helgenbilleder, saaledes var deres Indbildningskraft kun sysselsat med Drømmebilleder. Kom endog en kraftig Mand og omstyrkede deres Helgen, saa satte de ham kun selv op istedetfor.

Hvad der er skeet engang før, vedblev Taleren, kunde maasse skee engang endnu. Det kunde tænkes, at Naturvidenskaberne end engang udartede til Bogstudier. Det

kunde tænkes, at selv Reformationens Højtideligholdelse fete paa en Maade hvorved hele Reformationens ophøjede Aand, der hæver sig over al Djet blendende og Sindet forstyrrende Pomp, og henviser til selve Sandhedens Kilde, tabtes af Sigte. Den sande Maade at fejre denne Dag paa mente Taleren derfor maatte bestaae deri, at man gjensidigen opmuntrede sig til at sætte sig ind i Reformationens hele Aand og Væsen, til at søge Sandheden fra selve Kilden, til med Varsomhed at antage for ægte Vare hvad kun Sagn og Rygte sigte at være øst fra Kilden.

Taleren anførte før Slutningen endel almindelige Bemærkninger. Hvor store, sagde han, hvor skjønne, hvor velgjørende ere ikke de Fremskridt Naturvidenskaberne have gjort, siden Naturvidenskaberne bleve gjennemtrængte af denne Aand, siden man ikke just lader sig det være mest magtpaaliggende hvad Galen eller Aristoteles har sagt, men hvad der er — hvad Naturen siger. Reformationens Kamp er stridt og dens Værk er gjort; thi dens Aand er højt og frit forkyndt, men Anvendelsen deraf er ikke en enkelt Tids Sag — men Evighedens. Naturens Bog er bleven oplukket for Naturforskerne, men læs og læs, find og find bestandig nyt — du læser den aldrig ud, du finder altid mere! Luf den da aldrig! at du ikke glemmer at læse i den, og med det samme oplukker Døren for Dvertroen. — Det er heller ikke alene i Naturvidenskaberne at Reformationens Anvendelse er Evighedens Sag. Alt menneskeligt er ufuldkomment; evig og evig maa det forbedres for ikke at falde sammen, fornyses for ikke at forældes. Have vi end naaet til Sandhedens Kilde, vi ville dog aldrig udtømme den. Vore Forfædre kæmpede og byggede for os, vi maae kæmpe og bygge for dem. Vi fejre idag det dobbelte store Værk der for tre Aarhundreder byggedes for os — men det var kun en fast Grundsten der lagdes, paa hvilken der evig og uafbrudt maa bygges videre. Vi ere med blandt dem der have at bygge, om Bygningen ikke skal forældes og falde sammen, men skal forskjønnnes og udvides! — Derpaa fulgte Bønner for Kongen, Kongehuset og Universitetet, hvormed Talen sluttedes.

Det philosophiske Fakultets Dekanus, Konferentsraad Verlauff, besteg derpaa Kathedret og gav en kort Udsigt over Udfaldet af den nys afholdte Examen Artium, hvorved den ene Studerende som i Examen havde udmærket sig, Carl Valentin Schmidt, blev nævnet med Ros, hvorimod iøvrigt, ifølge den kongelige Resolution som nedenfor skal anføres, alene blev anført Antallet af dem som de forskjellige Karakterer vare tilkjendte, og ikke, som hidtil har fundet Sted, alle de optagne Studerende bleve proklamerede ved Navn.

Festprogrammet var ligesaavel som Talen forfattet af Professor Eschricht. Det handlede (41 S. 4to.) om de Organer der tjene til Pattedyrfostrenes Aandedræt og Ernæring, og var af følgende nærmere Indhold:

Om de æglæggende Dyr vides det, at deres Fostre i Egget ikke alene have et Forraad af Næringsstof i Eggehviden og Eggeblommen, men ogsaa undergaae en kemisk Berøvelse med den omgivende Luft, lig den ved Aandedrættet efter Fødselen. Pattedyrfostrenes Navleblære (vesicula umbilicalis) tjener i den allerførste Tid af Fosterlivet udentvivl lig Blommefækken hos Æglæggerne, men saasnart dens yderst ringe Mængde Næringsstof er forbrugt, maae Næringsstoffene ad andre Veje gaae fra Moderen til Fosteret, ligesom ogsaa en til Aandedrættet svarende Berøvelse mellem Fosterets Blod og Moderens ikke kan betvivles at maatte finde Sted. Imidlertid ere begge disse Funktioner hos Pattedyrfosteret endnu indhyllede i et tykt Mørke, og det vigtigste Skridt til

dettes Udspreddelse synes at maatte være en nøjagtig Kundskab om de Organers Bygning der ligge paa Berøringsstæderne mellem Egget og Livmoderen.

(§ 2.) Hos Drøvtyggerne ere Kothledonerne allerede temmelig længe kjendte at bestaae af en Moder- og en Fosterdel, der passe yderst nøje i hinanden og begge ere forsynede med et Haarkarnet, hvoraf det i hin fører Moderens Blod, det i denne Fosterets. (§ 3.) Hos Svinene findes i Kothledonernes Sted hele Overfladen af Egget og af Børen besat med meget smaa Følde, der isøvrigt paa samme Maade ere forsynede med Haarkarnet, hist med Fosterets, her med Moderens Blod, og paa samme Maade passe ind i hinanden, som i Kobøren. (§ 4.) Hos et drægtigt Marsvin (*Delphinus phocaena*) fandt Forfatteren et i det Væsentlige lignende Forhold, kun at Fosterets Haarkarnet laae i Trevler (Villi) paa Eggets Overflade, forgrenede i Form af Blomkaalhoveder, Moderens derimod paa Væggene af Jordbygninger og Celler, i hvilke Eggtrevlerne paa det nøjeste vare indpassede. Formen af disse Organer er altsaa hos Marsvinene næsten som hos Drøvtyggerne, og derhos staae de saa tæt sammen at de næsten kunne siges at beklæde hele Overfladen; men ogsaa hos Svinene skal den beskrevne Form, efter Bærs Undersøgelser, senere i Fosterlivet forvandle sig til en lignende, idet nemlig Eggets Følde blive mere korte og forlængede, medens Børens trække sig sammen for at danne tilsvarende Jordbygninger.

(§ 5.) I det Væsentlige have altsaa disse Organer hos Pattedyrene med Hove (Ungulata) og med Finner (Pinnata) samme Bygning. (§ 6.) Hos Pattedyrene med Klør (Unguiculata) synes Forholdet ved første Undersøgelse at være meget forskjelligt; thi ved Fødselen gaaer ingen Fosterdel af disse Organer (af Moderkagen) tilligemed Egget ud af en Moderdel, men hele Moderkagen rives løs, og en Blødning af Moderen medfølger, der viser at Moderens Blodkar ere sønderrevne. (§ 7.) Hoorledes Moderens Blodkar ligge i Moderkagen mellem de Trevler af Chorion hvoraf Moderkagen for allerstørstedelen bestaaer, er bleven meget forskjelligt besvaret. Efter de nyeste Undersøgelser af C. H. Weber skulde, idetmindste hos Mennesket, Moderens Blodkar stige ind i Moderkagen og her danne meget store fyldte Rum (Sinus), i hvilke Eggets Trevler skulde hænge frit svømmende i Moderens Blod. (§ 8.) En Lejlighed til at gjentage disse Undersøgelser tilbød sig den 29de Marts 1837 paa Fødselsstiftelsen, da en Barselskone ved et ganske særegent Tilfælde (formodentlig idet Luften ved et Blodkars Sønderrivelse trængte ind i Blodmassen) pludselig døde under Fødslen og (§ 9) Moderkagen Dagen efter kunde indsprøjtes endnu siddende i Livmoderen. Forfatteren kunde ved nøjagtigt Eftersyn ikke finde de Weberiske Angivelser bekræftede, men heller ikke overbevise sig om at Forholdet var ligt det hos Hoveddyrene. Han gik derfor nu til Undersøgelsen af Moderkagen hos Pattedyrene med Klør.

(§ 10.) Paa en drægtig Kat indsprøjtedes (alle Indsprøjtninger paa hvilke denne Afhandlings Resultater grunde sig, ere gjorte af Hr. Regimentskirurg Ipsen) strax efter Dvælningen Pulsaaerene med hvid, Venerne med blaa Masse; derpaa aabnedes Egget, og Fosterets Kar indsprøjtedes med rød Masse. En Time efter undersøgte Moderkagen, og uagtet den allerede for en stor Del var løsnet, skjønnedes dog af dens tredobbelte Farvning, at Indsprøjtningen, ikke alene fra Naalestrengen men ogsaa fra Moderen, fuldkomment var lykkedes. Kattens Moderkage fandtes sammensat af lutter tynde, krumme Blade, der alle gik lodret fra dens ene Flade til den anden, men isøvrigt vare overordentlig krummede i alle Retninger. Disse Blade viste sig forskjelligt farvede af Injektionsmasserne, saaledes at nogle vare ganske røde, andre enten blaa

eller hvide, hine altsaa tilhørende Fosteret, disse Moderen. Disse to Systemer af Blade vare saaledes skudte ind i hinanden, at de alternerede, eller at altid et rødt Blad laae mellem et hvidt-blaat, og omvendt. Bladsystemet fra Moderen stod paa Ragens Moderflade i Forbindelse med et blaaagtigt Dvertræk, der aabenbart var at sammenligne med den Del af tunica caduca hos Mennesket som beklæder Moderkagen. Denne Hinde fandtes ved Undersøgelse af Børen at være en fra dennes Slimhinde ganske forskjellig, hvoraf Jorf. Lutter (§ 11), at ogsaa tunica caduca i den menneskelige svangre Livmoder er ganske forskjellig fra dens Slimhinde. Ogsaa Muldvarpens og Rottens Moderkage har Forfatteren haft Lejlighed at undersøge (§ 12 og 13), og da ligeledes disse viste et i det Væsentlige lige Forhold, anseer han det for afgjort, at overhovedet Moderkagen altid bestaaer af to ind i hinanden skudte Systemer af Hinder, snart i Form af Trevler, snart af Blade o. s. v., som oftest dog Modersystemet mere i Form af Skeder, Fosterets af trevlede Forlængelser, men af hvilke hvert System fører et Haarkarnet, hint med Moderens, dette med Fosterets Blod, og, gaaende tilbage til Betragtningen af den menneskelige Moderkage (§ 15), søger han ogsaa i denne at eftervise et i det Væsentlige lige Forhold, der kun af den Aarsag saa vanskeligen kan eftervises, fordi Modersystemets Haarkar maaske endnu aldrig ere blevene indsprøjtede. Dette Haarkarnet maa nødvendigvis ligge, her ligesom i Rattens Moderkage, i de Forlængelser af Tunica caduca placenta (Tunica serotina) der sees at strække sig ind i Moderkagen, og rimeligvis afgive et tyndt skebeagtigt Dvertræk over hver enkelt af Trevlerne i Moderkagen der føre Fosterets Blod. Derimod antager Forfatteren ikke den nyere Anskuelse af Moderkagens Bygning som Weber har givet, for den rigtige.

Kun den Hovedforskjel vilde ifølge heraf være tilstede mellem Moderkagerne, at deres Moder- og Fosterdele hos Mennesket, og maaske hos alle Pattedyr med Regle eller Kløer (Unguiculata), ere saa nøje indfalsede i hinanden, at ved Fødselen Moderdelen rives med af, hvorimod den hos Pattedyrene med Hove og Sinner (Ungulata et Pin-nata) bliver tilbage i Børen.

Forfatteren gaaer dernæst (§ 16) over til det Spørgsmaal, om Moderkagen skal ansees at tjene til Næringsstoffets Udsondring og Dptagelse, eller til Aandedrættet, altsaa om dens Trevler med Fosterets Blod skulle antages at være lig Larmens Trevler (Villi), eller lig Gjæller. At Moderkagen tjener til Aandedrættet, troer han især godtgjøres ved den sjeblikkelige Livsfare hvori Fosteret bringes naar Blodløbet hindres i Navlesnoeren førend Hovedet er født, hvorimod det uskadt standser fra det Djæblik af at Aandedrættet kan skee gennem Lungerne. I denne Anledning meddeles endel herhenhørende Erfaringer fra den kongelige Fødselsstiftelse. (§ 17.) Tjener Moderkagen til Aandedrættet, saa anseer han det for usandsynligt, at den tillige skulde afgive Næringsstoffet til Fosteret, men troer, at andre Organer udenfor Moderkagen maa tjene hertil, og som saadanne anseer han de af Weber saakaldte Glandulae utriculares.

Disse Kjertler (§ 18) vare allerede kjendte af de ældre Anatomer i flere Dyr's Børe. De iagttoges af Baër hos Svinet, af Weber hos Koen. Hos denne ere deres Mundinger meget let kjendelige som en stor Mængde Huller over hele Børens Slimflade. Kjertlerne selv have hos dem Form af ikke meget forgrenede Rør med noget ubvidede Ender, og fyldte med en tynd melkehvid Vædske. Hos Svinene ere deres Mundinger langt mindre, men desuagtet ikke vanskeligere at finde, fordi de altid sidde omtrent i Midten af egne glatte runde Pletter, der falde meget let i Øjnene paa den ellers stærkt foldede

Slimflade. Kjertlerne ere meget stærkere forgrenede end hos Koen, og ere overordentlig vanskelige at præparere ud af det vedhængende Cellevæv, men særdeles let kjendelige dels ved deres mælkede Farve, dels ved deres slangeagtige Bøjninger, og endelig (fra Blodkarrene) derved at Grenene ikke ere tyndere end Stammen. De blinde Ender af Grenene ere vanskelige at faae Dje paa, da de ikke ere udvidede som hos Koen; Bæer fandt dem ikke, og antog derfor disse Kjertler for Vasa lymphatica med aabne Mundingar paa Slimfladen. I Marsvinets Bør har Forf. forefundet dem i størst Mængde, og her ligesom i Svinebøren danne disse Kjertler tilfammen et tykt Lag mellem Slimhinden og Børens Muskler.

At disse Kjertler skulde være simple Slimkjertler, nægter Forfatteren af følgende Grunde: 1) de ere meget for talrige og store i Forhold til den affondrede Slim; 2) de findes ikke paa de Steder af Børens Slimflade der har mest Slim, nemlig hos Drottnggerne ikke paa Kotyledonerne, hos Svinet ikke ved de tilsvarende Folder, men altid isolerede fra de til Vandedrættet tjenende Organer; endelig 3) især ifølge den Maade hvorpaa Eggets Overflade slutter sig an til disse Kjertelmundingar, hvilket allerede af Bæer er bleven fyldestgjørende beskrevet hos Svinet. Til de Pletter nemlig af Børens Slimflade i hvilke Kjertelaabningerne findes, svare lignende Pletter, eller rettere smaa runde, lidt haarde Legemer paa Egget (der af Nogle ere bleve forvekslede med Kotyledoner). Disse passe saa fuldkomment til dem, især med deres takkede Rand, og sidde sikkerligen under Livet saa fast paa dem, at man med en vis Ret kan kalde dem Sugeplader. Heraf synes det øjensynligt at fremgaae, at den i Kjertlerne affondrede Væske ikke er bestemt til, som en Slim, at udbredes over hele Egget, men tværtimod at indskrænkes til bestemte afgrændsede Steder af dets Overflade. Undersøges nu disse Steder, Sugepladerne, paa Eg hvis Arterier og Vener ere indsprøjtede med forskelligfarvet Masse, saa sees et høist mærkværdigt Forhold, som ligeledes allerede Bæer har beskrevet.

Disse Sugeplader faae nemlig kun meget ubetydelige Arteriegrene, derimod meget store Vener. Paa saadanne injicerede Præparater findes altsaa alle Pletterne almindeligvis med en egen Farve, f. Ex. som gule paa den rødfarvede Flade. Disse egne Venegrene, der snart gaae over i det almindelige Venesystem af Navlestrengen, anseer Forfatteren i deres Betydning for analoge med Venæ omphalomeseraicæ hos Egglæggerne, eller med Portaaregrene hos Hvirveldyrene efter Fødselen. Da Forholdet er ganske lignende hos Koen og Marsvinet, saa anseer Forfatteren det nemlig for afgjort, at hos Pachydermeme, Drottnggerne, og de finnedede Pattedyr disse Kjertler tjene til Fosterets Ernæring, og at de alene tjene til at afgive Næringsstoffet; thi han antager, at alle disse Kjertlers Masse tilfammenregnet staaer i samme Forhold til Fosterets Legemsmasse, som Yvernes til den pattende Unges; og det lidet deres Masse maaske kan være mindre i Forhold, gjør han opmærksom paa, forklares let af den Omstændighed, at Patningen kun skeer i visse Mellemrum, Dptagelsen gennem disse Sugeplader derimod vistnok uafbrudt.

(§ 19.) Spørgsmaalet om de Organer der tjene til Pattedyrfosterets Vandedræt og Ernæring troer Forfatteren derfor, med Hensyn til Hovdyrene og de finnedede Pattedyr, at være lige saa fyldestgjørende besvaret, som de øvrige Spørgsmaal om de levende Legemers Livsyttringer; derimod indrømmer han, at med Hensyn til Pattedyrene med Negle eller Kløer, og til Mennekket, Spørgsmaalet maa siges at være indhyllet i næsten lige saa tyk en Taage som forhen. Thi vel har Weber fundet blæreformede Kjertler i

Kaninens Bør, og Forfatteren i Rattens, og maaffe tør man formode at saadanne ogsaa findes, ikke alene hos alle øvrige Pattedyr, men selv hos Mennesket; Tunica caduca bemærker Forfatteren endog at indeholde utallige sammenhængende Celler, der maaffe indeslutte disse blæredannede Kjertler; men det er for det første ikke afgjort at disse stilkede Blærer, som ret egentlig ere de Weberffe Glandulæ utriculares, svare til hine forgrenede Kjertler, især da de synes at være i alt for ringe Mængde tilstede til at opfylde den hine tillagte Funktion, og for det andet har et lignende Forhold i Karssystemet, som paa Svinenes Ug, ikke været at eftervise, ja paa det menneskelige Ug har man ikke engang kunnet eftervise Blodkar i dets saakaldte Aarehinde (Chorion)*).

*) Indholdet af saavel de sidstnævnte som de ovenansførte Taler og Programmer ere velvilligen meddelte af Forfatterne.